

Богдан МИСЮГА*кандидат мистецтвознавства,**завідувач відділу Національного музею у Львові ім. А. Шептицького***МИТЕЦЬ ЛАКОНІЧНОЇ ГРАФІКИ
ОЛЕКСА ДУФАНЕЦЬ**

***Анотація.** Зроблено спробу осягнути розмаїтий та водночас лаконічний стиль майстра графічної творчості О. Дуфанця, який сягнув вісімдесятирічного ювілею, у доробку котрого широкий діапазон тематичних зацікавлень обрядовістю, передусім народними традиціями, з яких вийшов, а також художньою спадщиною українських майстрів пензля і різця. Акцентовано увагу на активну участь ювіляра в крайових, міжнародних виставках, плідній творчій праці на телестудії як художника-постановника та педагога, у Львівській національній академії мистецтв.*

***Ключові слова:** графіка, творчість, художня спадщина, виставки, традиції, обрядовість.*

Творчість графіка О. Дуфанця є однією з віх нашої культури, без якої немислима вся ретроспектива львівського графічного мистецтва новітньої доби. Художник зростав на зразках першовідкривачів модерного книжкового оформлення: Миколи Бутовича, Павла Ковжуна, Святослава Гординського. Перша поява на мистецькому небосхилі, творче становлення художника відбувалося разом з виходом на арену покоління молодих графіків Львова, яким судилося виборювати національне кредо західноукраїнської образотворчості, маневруючи поміж догмами офіційного мистецтва 1960-1970-х рр. Обмежені приписами соціалістичного реалізму, молоді графіки досягали потрібного національного звучання образу за допомогою спеціальних форм і засобів висловлення: сюжетної алегорії, декоративного зіставлення елементів, композиції, дошукувалися гранично виразних ракурсів персонажів у сюжетах народноепічного характеру.

І життєвий, і творчий шлях О. Дуфанця — тернистий. Народився художник 1931 р. у с. Черкасах, що на Львівщині [1]. У юнацькі роки відчув тягар сільського господарства,

неужденного життя часу війни. Звідси — образ хлібороба, що зростається із землею, у його перших естампних аркушах, мотиви стражденної сільської праці, драма сільських вдів. Великий вплив на формування його образного світу мали літературні твори для молоді, що їх видали в час Другої світової війни українські видавничі осередки в підпіллі та за кордоном. Художник пригадує, яке враження справили на нього книги “Сірі герої”, “Три побратими”, “В чім сила народу”. Широко переймався ідеєю народного визволення та державності. В юнацькій уяві під впливом тих вражень виникали епічні сюжети українського повстанського руху. Мав можливість також переглядати агітаційні поштівки графіків-упівців Ніла Хасевича, Лева Геца.

Початки творчості в жанрі станкової ілюстрації були тісно пов’язані з намаганням описати сюжет літературного твору. В сюжетно-тематичних межах офіційного стилю та у формальному діапазоні реалістичного мистецтва художник винаходив категорії літературного символізму. Ілюстрував роботи, у котрих звучала проблема землі, родини, народної долі (твори Лесі Українки, Василя Стефаника, Ліни Костенко). Форма в його творах того часу цілком підпорядкована змістові, слугує підсиленням образно-важливих деталей. Тематика визначає образний характер пластичного ладу (динаміку чи статику, загальну масу графічних плям). Згодом у цьому “просторі” зрине діалог персонажів.

1947 р. О. Дуфанець вступив до Львівського художньо-промислового училища на архітектурний відділ. Першими фаховими радниками були Григорій Смольський, Іван Весна, Євген Прокопович. Від них успадкував класичні принципи побудови композиції, знання та розуміння властивостей художніх матеріалів.

Після кількарічної служби на Балтійському флоті вступив до ЛДІПДМ, де впродовж 1956-1962 рр. навчався на факультеті проектування інтер’єрів, потім (1962-1967 рр.) працював на Львівському телебаченні на посаді художника-постановника, тут він проектував оформлення до телевізійних вистав. Декорації до літературно-художніх постановок “Мандрівки сер-

ця”, “Вечорниці”, “Дума про Борислав”, “Сестри Річинські” формували естетичне обличчя телебачення. Нерідко сміливі та самобутні образні вирішення художника сприяли екранізації невідомих або забутих літературних творів. На цей період припадають також його перші спроби в мультиплікації за мотивами казки І. Франка “Заєць і ведмідь”.

Під час навчання в інституті митець багато користав з консультацій викладачів Г. Розмуса, В. Манастирського, тут уперше зрозумів властивість віброуючої лінії як засобу об’ємного зображення, пізнав значущу динаміку складних ракурсів. Зачарований графічним мистецтвом, молодий “адепт” знайшов застосування своєму різьбярському таланові в естампних техніках. Лаконічності графічного мистецтва потребувала і сценографія. Так, з-під штиха вийшли лінолеумні кліше для ілюстрацій поеми-казки “Мандрівки серця” Ліни Костенко як продовження сценографічного задуму до телевізійної постановки. Останні високо оцінила тогочасна критика, а українські й зарубіжні часописи неодноразово друкували їх на своїх шпальтах.

Від 1962 р. О. Дуфанець є активним учасником регіональних, крайових і міжнародних виставок, яких нараховується близько ста. Від 1974 р. його лінорити репродукують у журналах “Жовтень”, “Образотворче мистецтво”, часописах, що видавала українська громада в Польщі: “Український календар”, газета “Наше слово”.

Від 1967 р. митець активізує одну з граней свого професійного досвіду: художнє оформлення інтер’єрів. Експериментуючи з новими матеріалами, проектує низку відповідальних об’єктів громадського значення: інтер’єри наукових установ, бібліотек, навчальних закладів, музеїв. Багато втілених новаторських ідей О. Дуфанця 1960-1970-х рр. у цій галузі можна вважати показовими досягненнями дизайнерської думки на Львівщині.

Значне місце в житті художника посідає педагогічна робота. Від 1967 р. й до сьогодні працює в рідному вузі, отримав звання “доцент” (1992 р.), очолює кафедру рисунку (1992-1999 рр.). Старанна наполегливість і педантичне ставлення до роботи ставлять його в ряд помітних митців-педаго-

гів. О. Дуфанець завжди поєднує авторський педагогічний метод з національною мистецькою традицією, спонукає студентів черпати творчу снагу з джерел народного декоративного мистецтва. Митець О. Дуфанець завжди сприймав декоративне мистецтво як елемент багатовікової культурної спадщини народу, тонко відчуває гармонію форм і тонів. У кінці 1980-х років у жанрах вітальної листівки та ілюстрації взявся активно використовувати площинне трактування предметів, зворотню лінійну перспективу; вважав, що цього вимагає епічний характер сюжетів, їхнє символічне значення. Єдність форми й змісту як провідний естетичний орієнтир усієї його творчості спонукав шукати символічних зв’язків народної тематики та декоративної форми давнього ужиткового мистецтва. Так з’являються феєричні сюжети “вертепу”, “гайок” з використанням елементів народного орнаменту та форм традиційної дерев’яної архітектури. Тут художник увесь образно-пластичний лад підпорядковує гармонії декоративних плям. Особливо це відчутно в циклі “Різдвяно-новорічні традиції”, а також в новітній серії “Коли батьки були на війні — захищали батьківщину” (2011).

Цікаву сторінку його графічної спадщини становлять портрети, які художник називає “Знайомі профілі”. Вдала самобутня, шаржова форма трактування людських характерів засвідчує у творцеві цих образів тонкого психолога і людинолюбця.

Портрети 1990 рр. не мальовані “сеансами”, вони є результатом тривалих спостережень, численних спішних начерків з натури. Лаконізм Дуфанцевих засобів, що претендує на максимум образної правдивості, відзначила львівська критика вже на початку нового тисячоліття. Його твори зберігаються в багатьох музейних і приватних колекціях України, інших країн Європи та Америки, де проживає українська діаспора.

У творчості митець виважено ставиться до стильових орієнтирів, не намагається наслідувати манери видатних художників, всі образи збудовані на власних спостереженнях. Львівський графік-ілюстратор, учасник численних виставок і мистецьких імпрез, досвідчений педагог-практик, О. Дуфанець заслуговує на громадську увагу та шану, а його творчість — на

глибоке вивчення та пропагування.

1. Олекса Дуфанець. Каталог і бібліографія. — Львів, 2000. — 36 с., іл.
2. Мисюга Б. Його творче кредо: образна правдивість // Дзвін. — 2009. — Ч. 9. — С. 153-155.

Annotation

Mysyuha Bohdan. The master of laconic graphic Oleksa Dufanets. It was made an attempt of analyses of variable and at the same time laconic style of the master of graphic art O.Dufanets, who marks his 80-th jubilee, and who reached a lot at the field his great interest to national traditions, rituals, which are native for him, and also he have got a lot from the heritage of the Ukrainian masters of brush and easel. Accented on the participation of jubilee in the regional and international exhibitions, плідний creativity on television studio as a artistic director, in Lviv national academy of arts.

Key words: graphic, creativity, artistic heritage, exhibitions, traditions, rituals.

Аннотация

Мисюга Богдан. Художник лаконичной графики Олекса Дуфанець. Сделана попытка рассмотрения разнообразного и одновременно лаконичного стиля мастера графического творчества О.Дуфанця, отмечающего свой восьмидесятилетний юбилей, который достиг многого на поприще тематической заинтересованности прежде всего народными традициями, обрядами, из которых вышел, а также наследия украинских мастеров кисти и резца. Акцентировано внимание на участии юбиляра в региональных, международных выставках, плодотворной творческой деятельности на телестудии как художника-постановщика, во Львовской национальной академии искусств.

Ключевые слова: графика, творчество, художественное наследие, выставки, традиции, обряды.

Кризь вогонь до вірності.
Ліногравюра, 300x280, 2011 р.

Побратими. 2005 р.

Січкаря
Ліногравюра, 305x305, 2011 р.

Усе для фронту
Ліногравюра, 290x300.

О. Дуфанець

За мотивами В. Стефаніка
"Кам'яний хрест"